

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО. КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.13

Вакулик О. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та
судової медицини
Національної академії внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

У статті розглянуто окремі питання судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів під час проведення слідчих (розшукових) дій за новим процесуальним законом. Запропоновано шляхи вирішення неврегульованих КПК України питань, які виникають у правозастосувачів, зокрема у слідчих суддів, суду при здійсненні правосуддя.

Ключові слова: *слідчий суддя, кримінальне правопорушення, кримінальне провадження, слідчі (розшукові) дії.*

В статье рассмотрены отдельные вопросы судебного контроля за соблюдением прав, свобод и интересов, во время проведения следственных (розыскных) действий за новым процессуальным законом. Предложены пути решения неурегулированных УПК Украины вопросов, которые возникают в правоприминителей, в частности у следственных судей, суда при осуществлении правосудия.

Ключевые слова: *следственный судья, криминальное правонарушение, криминальное осуществление, следственные (розыскные) действия.*

Прийняття Верховою Радою України нового Кримінального процесуального кодексу України (КПК) позначило початок наступного етапу розвитку кримінального судочинства, становлення нашої держави як демократичної правової країни, зорієнтованої на запровадження міжнародних стандартів і збереження європейських цінностей у сфері здійснення судочинства. Саме таку оцінку положенням нового КПК ще

на етапі його розробки дали вітчизняні та міжнародні експерти і вона, як свідчить практика, не була хибною. В той же час існує необхідність як ефективного застосування різноманітного процесуального інструментарію КПК, виходячи із закладених в ньому європейських стандартів щодо завдання кримінального провадження, так і удосконалення підходів у його використанні, вмілого застосування такої важливої право-

вої категорії як суддівський розсуд, що дозволить убезпечити правників від помилок. Незважаючи на те, що дії цього законодавчого доробку скоро вповниться два роки, наукове коло поки що утримується від глибокого аналізу його норм, що у свою чергу зумовлює необхідність дослідження закріплених в ньому новацій, акцентуючи увагу на тих питаннях, які виникають повсякчас в практичній діяльності. У зв'язку з вищевикладеним, актуальним виглядає проведення аналізу окремих питань судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів під час проведення слідчих (розшукових) дій. Наведене зумовило мету і постановку завдання цього наукового дослідження.

Так, розглядаючи питання слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні, слід зазначити, що вони проводяться виключно з метою отримання (збирання) доказів або перевірки вже отриманих доказів. У зв'язку з цим, при розгляді клопотань про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії необхідно:

– пам'ятати, що лише з дозволу та на підставі ухвали слідчого судді проводяться такі слідчі (розшукові) дії як: обшук (ч. 2 ст. 234 КПК); огляд житла чи іншого володіння особи за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 2 ст. 237 КПК); слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє (ч. 5 ст. 240 КПК); примусове відібрання біологічних зразків для експертизи (ч. 3 ст. 245 КПК); примусове залучення особи для проведення медичної або

психіатричної експертизи (ч. 3 ст. 242, ч. 2 ст. 509 КПК) [1] тощо;

– враховувати, що надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії у кримінальному провадженні обмежує право особи на повагу до приватного і сімейного життя, гарантоване ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (Конвенція) [2], а тому відповідний дозвіл може бути наданий лише за умов наявності визначеної процесуальним законом мети та підстав, зазначених у КПК, з урахуванням відповідної практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ);

– у випадках проведення слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді (ч. 2 ст. 233 КПК) [1] ретельно перевіряти дотримання уповноваженими органами вимог КПК.

Варто зазначити, що розгляд клопотання про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії під час досудового розслідування згідно із п. 18 ст. 3 КПК здійснюється слідчим суддею місцевого суду [1], в межах територіальної юрисдикції якого провадиться досудове розслідування. При цьому, слід звернути увагу, на використану законодавцем термінологію та враховувати, що термін «провадження» позначає діяльність, процес, процесуальну стадію в цілому (досудове розслідування), а «проведення» - стосується окремої слідчої дії - допиту, огляду тощо.

Якщо ж досудове розслідування здійснюється слідчою групою клопотання про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії, як правильно зауважував у своїх рекомендаціях Вищий спеціалізований

суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, має також розглядатися слідчим суддею суду першої інстанції, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування [3]. Підставою ж для визначення територіальної юрисдикції суду першої інстанції при розгляді клопотань про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії є постанова керівника відповідного органу досудового розслідування про створення слідчої групи, в якій визначено місце провадження досудового розслідування.

Клопотання про надання дозволу на проведення слідчої (розшукової) дії має подавати орган досудового розслідування, юрисдикція якого поширюється на місце вчинення кримінального правопорушення. При цьому, за правилами ч. 3 ст. 218 КПК, якщо місце вчинення кримінального правопорушення (злочину або кримінального проступку) невідоме, місце проведення досудового розслідування визначає відповідний прокурор з урахуванням місця виявлення ознак кримінального правопорушення, місця перебування підозрюваного чи більшості свідків, місця закінчення кримінального правопорушення або настання його наслідків тощо [1].

Також слід враховувати, що клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, огляд житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237 КПК) та проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи (ч. 5 ст. 240 КПК) за відсутності добровільної згоди цих осіб, мають право подавати прокурор, а також слідчий за по-

годженням з прокурором. При цьому, слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про: 1) надання дозволу на обшук житла чи іншого володіння особи; 2) надання дозволу на огляд житла чи іншого володіння особи за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє; 3) надання дозволу на проведення слідчого експерименту, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи за відсутності добровільної згоди особи, яка ним володіє; в день його надходження за участю слідчого або прокурора.

При цьому, варто зазначити, що чинним КПК чітко не визначено, чи повинен брати участь у розгляді клопотань органів досудового розслідування той самий слідчий, який звернувся з клопотанням до суду та той самий прокурор, який погодив таке клопотання, або можлива участь в судовому засіданні іншого слідчого чи іншого прокурора. Статтею 37 КПК передбачено, що прокурор, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, визначається керівником відповідного органу прокуратури після початку досудового розслідування. У разі необхідності керівник органу прокуратури може визначити групу прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, а також старшого прокурора такої групи, який керуватиме діями інших прокурорів.

Прокурор здійснює повноваження прокурора у кримінальному провадженні з його початку до завершення. Здійснення повноважень прокурора в цьому самому кримінальному провадженні іншим про-

курором можливе лише у випадках, передбачених частинами 4 та 5 ст. 36, ч. 3 ст. 313, ч. 2 ст. 341 КПК. Якщо прокурор, який у відповідному кримінальному провадженні здійснює повноваження прокурора, не може їх здійснювати через задоволення заяви про його відвід, тяжку хворобу, звільнення з органу прокуратури або з іншої поважної причини, що унеможливує його участь у кримінальному провадженні, повноваження прокурора покладаються на іншого прокурора керівником відповідного органу прокуратури. У виняткових випадках повноваження прокурора можуть бути покладені керівником органу прокуратури на іншого прокурора цього органу прокуратури через неефективне здійснення прокурором нагляду за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування.

Таким чином, на нашу думку, участь у розгляді клопотань має брати прокурор, який приймав участь у кримінальному провадженні від його початку. Інший прокурор може брати участь у розгляді клопотання, якщо він призначений керівником органу прокуратури для участі у конкретному кримінальному провадженні у групі прокурорів, або якщо він замінений в порядку ч. 3 ст. 37 КПК.

Що стосується слідчого, то чинним КПК не закріплено принципу незмінності слідчого у кримінальному провадженні від його початку до завершення. Тому, за наявності певних обставин (хвороба, звільнення або переведення з посади, задоволення відводу тощо), участь у розгляді клопотання слідчим суддею може брати інший слідчий, визначений керівником органу досудового розслідування.

У свою чергу, слідчий суддя має ретельно перевіряти відповідність поданого клопотання слідчого, прокурора вимогам ч. 3 ст. 234 КПК, враховуючи при цьому, що до відповідного клопотання мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слід зазначити, що в наведеній нормі процесуального закону не йдеться про те, що обшук може бути проведеним лише у випадку повідомлення особі про підозру, тому практику тих суддів, які відмовляють на цій підставі у задоволенні клопотання слід вважати хибною. У випадку подання клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, огляд (ч. 2 ст. 237 КПК), проведення слідчого експерименту (ч. 5 ст. 240 КПК) без дотримання вимог, передбачених ч. 3 ст. 234 КПК, слідчий суддя, діючи за правилами, передбаченими ч. 4 ст. 244 КПК, керуючись ч. 6 ст. 9 КПК, має відмовляти у його задоволенні та повернути його слідчому, прокурору, про що постановляє відповідну ухвалу. Крім того, необхідність відмови в задоволенні клопотання про обшуку при встановленні його невідповідності вимогам ч. 3 ст. 234 КПК України обумовлена й тим, що такі клопотання у відповідності до ч. 4 ст. 234 КПК розглядаються в день їх надходження до суду, що виключає можливість їх повернення для дооформлення або доопрацювання.

При цьому слід мати на увазі, що право на повагу до житла чи іншого володіння особи, складовою якого є право на недоторканість житла та іншого володіння особи є

конституційним правом особи та захищається як національними засобами правового захисту шляхом встановлення кримінальної відповідальності за порушення недоторканості житла, іншого володіння особи (ст. 162 КК) [4], так і на міжнародному рівні (ст. 8 Конвенції) [2]. Обмеження цього права під час досудового розслідування може бути законним лише у випадку доведення слідчим, прокурором законної мети та підстав проведення таких слідчих (розшукових) дій.

Зазначимо, що обшук передбачає наявність такої обов'язкової мети: 1) виявлення та фіксація відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення; 2) відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення; 3) встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (ч. 1 ст. 234 КПК) [1]. Відсутність вказівки у клопотанні про конкретну мету обшуку розглядається ЄСПЛ як порушення ст. 6 Конвенції. Зокрема, у рішенні «Смирнов проти Росії» від 07 липня 2007 року ЄСПЛ констатував, що урахувавши невизначеність формулювань постанови, працівники органів внутрішніх справ за власним розсудом визначали предмети, що підлягають вилученню, оскільки постанова про проведення обшуку не містила відомостей про кримінальну справу та мету обшуку [5; 6, с. 593].

Крім того необхідно зважати, що під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому

фізичних осіб, а також має всі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом (ч. 2 ст. 233 КПК) [1]. Також згідно п. 11 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 28 березня 2008 року «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства» під житлом потрібно розуміти: 1) особистий будинок з усіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку; 2) будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного або тимчасового проживання (будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі тощо); 3) будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але пристосовані для тимчасового проживання (дача, садовий будинок тощо) [7]. Також варто враховувати і практику ЄСПЛ, згідно якої поняття «житло» охоплює не лише житло фізичних осіб, а може поширюватися на офісні приміщення, які належать фізичним особам, а також офіси юридичних осіб, їх філій та інші приміщення (рішення у справі Німіц проти ФРН) [8].

Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи

приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи (ч. 2 ст. 233 КПК) [1]. Визначення поняття «інше володіння» також розкривається п. 11 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 28 березня 2008 року «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства», у якій під «іншим володінням» слід розуміти такі об'єкти (природного походження та штучно створені), які за своїми властивостями дають змогу туди проникнути і зберегти або приховати певні предмети (речі, цінності). Ними можуть бути, зокрема, земельна ділянка, сарай, гараж, інші господарські будівлі та інші будівлі побутового, виробничого та іншого призначення, камера сховища вокзалу (аеропорту), індивідуальний банківський сейф, автомобіль тощо» [7].

У зв'язку з цим, слідчий суддя зобов'язаний відмовити у задоволенні клопотання про обшук, метою якого є виявлення та фіксація відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, або відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, якщо прокурор, слідчий не доведе у сукупності наявність достатніх підстав вважати, що:

1) було вчинено кримінальне правопорушення;

2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування;

3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду;

4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.

При цьому слід зазначити, що на момент прийняття рішення про проведення обшуку слідчому чи прокурору ще можуть бути не відомі всі ознаки предметів, які планується відшукати, тому в клопотанні слідчого, як і в ухвалі слідчого судді, можливо не варто їх не деталізувати, а зазначити про вже відомі загальні відомості про них.

Якщо слідчий чи прокурор вносять до суду клопотання про проведення повторного обшуку, підстави для його проведення не можуть бути аналогічними, що і при проведенні первинного обшуку. Вони повинні доповнювати ті, що вже розглядалися слідчим суддею, або бути новими, якщо не були відомі слідчому чи прокурору при проведенні первинного обшуку.

Клопотання про надання дозволу на проведення огляду житла чи іншого володіння особи, що проводиться за відсутності добровільної згоди особи (ч. 2 ст. 237 КПК) розглядається слідчим суддею за правилами ст. 234 КПК [1]. При цьому виключною метою проведення такої слідчої (розшукової) дії є виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення.

Слід звернути увагу на питання, чи потребує у всіх випадках обов'язкового дозволу слідчого судді проведення огляду житла чи іншого володіння особи відповідно до по-

рядку, визначеного у ст. 237 КПК. У частині 2 цієї статті зазначено, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, передбаченими для обшуку, а обшук відповідно до вимог ст. 234 КПК проводиться тільки на підставі ухвали слідчого судді. У той же час статтею 233 КПК передбачено, що проникнення до житла чи іншого володіння особи можливе як за ухвалою слідчого судді, так і за добровільною згодою особи, яка ними володіє. А тому вважаємо, що при отриманні згоди володільця рішення суду є зайвим, оскільки не порушуються права і інтереси цієї особи на володіння та користування житлом чи іншим майном.

Клопотання про надання дозволу на проведення слідчого експерименту що проводиться в житлі чи іншому володінні особи за відсутності добровільної згоди особи (ч. 5 ст. 240 КПК) розглядається слідчим суддею за правилами ст. 234 КПК. При цьому виключною метою проведення такої слідчої (розшукової) дії є необхідність перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення. Крім того слід враховувати, що слідчий експеримент може бути проведений виключно шляхом: 1) відтворення дій; 2) відтворення обстановки; 3) відтворення обставин певної події; 4) проведення необхідних дослідів чи випробувань. При цьому його проведення допускається за умови, що при цьому не створюється небезпека для життя і здоров'я осіб, які беруть у ньому участь, чи оточуючих, не принижуються їхні честь і гідність, не завдається шкода.

Слід враховувати, що слідчий, прокурор наділені правом до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із: 1) врятуванням життя людей та майна; 2) безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

У зазначених випадках слідчий суддя розглядає наявність законних підстав для проведення проникнення до житла чи іншого володіння особи у порядку ст. 234 КПК та має право відмовити у задоволенні клопотання про обшук, огляд, і в такому випадку встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК [1]. Такі ж наслідки наступають у разі якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про обшук, огляд (ч. 2 ст. 237 КПК) [1].

Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення слідчої (розшукової) дії (ст. 234 КПК, ч. 2 ст. 237 КПК, ч. 5 ст. 240 КПК) повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, а також обов'язково містити такі відомості: 1) строк її дії (не може перевищувати одного місяця з дня постановлення відповідної ухвали); 2) внесення відомостей про прокурора, слідчого, який подав відповідне клопотання; 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала; 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, в яких надано дозвіл на проведення слідчої (розшукової) дії; 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться.

ся. Відомості про власника або володільця встановлюють особу, чії конституційні права слідчий суддя обмежив під час проведення досудового розслідування; 5) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться слідча (розшукова) дія (у випадку проведення обшуку).

Слідчий суддя на досудовому розслідуванні має право проводити допит свідка, потерпілого у судовому засіданні у виключних випадках, таких як: 1) винятковість випадку, пов'язана із необхідністю отримання показань свідка чи потерпілого під час досудового розслідування; 2) фактичні обставини кримінального провадження можуть унеможливити допит свідка, потерпілого в суді або вплинути на повноту чи достовірність їх показань; 3) існує небезпека для життя і здоров'я свідка чи потерпілого, або у матеріалах досудового розслідування містяться дані про тяжку хвороба свідка. При цьому виключними місцями проведення допиту, передбаченого ст. 225 КПК України є: 1) місце розташування суду; 2) місце перебування хворого свідка, зокрема, в такому разі під час досудового розслідування може бути проведено виїзне судове засідання.

Слідчий суддя також наділений правом провести допит свідка, що перебуває в іншій місцевості у режимі відеоконференції (ч. 2 ст. 232 КПК) [1]. При цьому рішення про проведення такого допиту приймається слідчим суддею з власної ініціативи або за клопотанням сторони кримінального провадження чи інших учасників кримінального провадження.

Слідчий суддя постановляє ухвалу про проведення допиту у ре-

жимі відеоконференції у випадках: 1) неможливості безпосередньої участі свідка, потерпілого у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин; 2) необхідності забезпечення безпеки осіб (ч. 2. ст. 16 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [9]; 3) проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого; 4) необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування; 5) наявності інших підстав, визначених слідчим суддею достатніми [1].

Вирішуючи питання про залучення експерта слідчому судді слід зважати, що звернення сторони захисту кримінального провадження з відповідним клопотанням можливе виключно за наявності відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта (ст. 244 КПК).

Слідчому судді слід ретельно перевіряти дотримання вимог, що встановлені у КПК до клопотання про залучення експерта (ч. 2 ст. 244 КПК). Слідчий суддя повертає відповідне клопотання особі, яка його подала у випадку встановлення порушення вимог ч. 2 ст. 244 КПК [1]. Відповідне клопотання розглядається слідчим суддею не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду. Особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою.

Слідчий суддя вправі задовольнити клопотання сторони захисту про залучення експерта, якщо за

результатами розгляду цього клопотання буде встановлено такі обставини:

1) для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, необхідне залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або на вирішення залученого стороною обвинувачення експерта були поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок;

2) сторона захисту не може залучити експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин.

За результатами розгляду клопотання слідчий суддя виносить ухвалу, при цьому у разі задоволення клопотання до ухвали включаються запитання експерту. При цьому слідчий суддя не наділений правом формулювати відповідні питання експерту, запитання надає сторона захисту. У випадку виявлення слідчим суддею запитань експерту, відповіді на які не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, він не включає їх до ухвали.

Порядок відібрання зразків з речей і документів для проведення експертизи встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів (ст. 160-166 КПК) [1]. У разі відмови особи добровільно надати біологічні зраз-

ки слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, що розглядається в порядку, передбаченому статтями 160-166 КПК, має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано стороною захисту) провести відбирання біологічних зразків примусово [3]

Насамкінець, слід зауважити, що оскарженню до суду апеляційної інстанції підлягають: 1) ухвала слідчого судді про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмова у такому направленні (ч. 3 ст. 242 КПК, ч. 3 ст. 509 КПК) [1]. Порядок апеляційного провадження під час перевірки судом апеляційної інстанції ухвал слідчого судді передбачено ст. 422 КПК [1]. Відповідно до ч. 3 ст. 407 КПК за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвалу слідчого судді суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити ухвалу без змін; 2) скасувати ухвалу і постановити нову ухвалу [1]. Тому у випадку, коли за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвали слідчого судді встановлено необхідність її зміни, наприклад з метою виправлення технічної помилки, суд апеляційної інстанції скасовує ухвалу і постановляє нову ухвалу.

Висновок. Підсумовуючи вищевикладене, розглянувши у цій статті окремі судового питання за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час проведення слідчих (розшукових) дій, можемо констатувати що КПК має за мету створити такий механізм відправлення правосуддя, при якому суд не лише займатиме центральне місце як орган судової влади, наділений винятковим правом від імені держави вирішува-

ти в судовому розгляді питання про винність або невинність особи у вчиненні кримінального правопорушення, але й здійснювати контрольні функції під час досудового кримінального провадження. Запропоновані нами шляхи вирішення деяких спірних, неврегульованих положеннями КПК питань, які виника-

ють у слідчих суддів та судів під час здійснення ними професійної діяльності мають стати основою для подальших наукових розробок та знайти своє відображення у відповідній постанові пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651г-17>
2. Конвенція Ради Європи про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Рекомендаційні роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» від 5 квітня 2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13>
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Смирнов проти Росії» від 07 липня 2007 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.espch.ru/content/view/17/0/>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х.: Право, 2012. – 768 с.
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 березня 2008 року № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-08>
8. Рішення Європейського суду з прав людини від 16 грудня 1992 року у справі «Німітц проти ФРН». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461421/2461421.htm>
9. Закон України від 27 квітня 2014 року № 314-18 «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>.

O. Vakulik,
*PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor of Criminalistics and
Forensic Medicine
National Academy of Internal Affairs*

RESPECTING THE RIGHTS, FREEDOMS AND INTERESTS OF PERSONS DURING THE INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTION

The article deals with separate issues of judicial control over the observance of rights, freedoms and interests during investigation (search) actions under the new procedural law. The ways of resolving questions of investigations judges and courts that are not regulated by the Criminal Procedure Code of Ukraine during the course of their professional activities are proposed and should become the basis for further scientific developments and to find their reflection in the corresponding resolution of the Plenum of the High Specialized Court of Ukraine for the consideration of civil and criminal cases.

It was clarified that according to the results of consideration of the petition, the investigator judge makes a ruling, while in case of satisfaction of the petition to the decision, questions are included to the expert, as well as the investigator judge is not empowered to formulate the relevant questions to the expert, the question is provided by the party of protection. It is proved that in the case of detecting an expert's questions by the investigating judge whose answers are not related to criminal proceedings or are not relevant to the trial, he does not include them in the decision.

It has been determined that the investigating judge in the pre-trial investigation has the right to conduct a questioning of a witness victim in a court session in exceptional cases, such as: 1) the exclusivity of a case involving the need to obtain testimony from a witness or victim during a pre-trial investigation; 2) the actual circumstances of the criminal proceedings may make it impossible to examine a witness who has suffered a trial or affect the completeness or reliability of their testimony; 3) there is a danger to the life and health of a witness or a victim, or pre-trial investigation materials contain evidence of a serious illness of a witness.

Key words: *investigatory judge, criminal offence, criminal judicial proceedings, investigatory (detective) actions.*

Надійшла до редакції 25.10.2017